

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת האמהרית

אמהרית

תכנית לימודים
לחטיבת ביניים ולחטיבה העליונה

ירושלים, התשע"ד, 2014

חברי וועדת עדכון התכנית:

קרין שוקחה	מרכזת הוועדה, מפקחת פיתוח תכניות לימודים,
	אגף שפות, מזה"פ
ד"ר אנבסה טפרה	מפמ"ר אמהרית, אגף שפות, מזה"פ
אברהם מלסה	מורה ומדריך לשפה האמהרית

קראו והעירו:

חברי ועדת המקצוע:

פרופ' חגי ארליך	פרופסור אמריטוס, בחוג למזרח התיכון ואפריקה,
	אוניברסיטת תל

אביב

מר אברה אבויה	מורה מוסמך, בית ספר תיכון כפר סילבר
מר עלמו אשטה	מדריך תרבות אתיופיה, מוזיאון ארץ ישראל, תל אביב
מר מספין גדאי	מורה לאמהרית, עיתונאי ומתרגם עצמאי

תודות ל:

גב' דפנה פוננו, מדריכה ביחידה לאוכלוסיות מיוחדות
גב' הדס דוויק, מדריכה ביחידה לאוכלוסיות מיוחדות

עריכה והבאה לדפוס: קרין שוקחה, מפקחת פיתוח תכניות לימודים, אגף שפות

ליווי וייעוץ: צילה מירון- מ"מ ראש אגף שפות, מפמ"ר מחשבת ישראל

תוכן עניינים

מבוא.....	3
רציונאל.....	3
על השפה האמהרית בקצרה.....	4
הקשר בין השפה האמהרית לבין שפות שמיות אחרות.....	5
הנחות יסוד שלהתוכנית.....	6
מטרות.....	7
הקצאת שעות.....	6
דרכי הוראה-למידה.....	8
מפרט תכנים.....	9
3 יחידות לימוד.....	10
5 יחידות לימוד.....	15

20.....	לימודי ספרות.
20.....	לימודי תנ"ך.
21.....	דרכי הערכה.
23.....	נספח 1: יצירות ספרות ל-3 יחידות.
25.....	יצירות ספרות ל 5 יחידות
27.....	נספח 2: רשימת אתרי אינטרנט.
28.....	נספח 3: עקרונות לעבודה עם אוכלוסיות שונות.

מבוא

תכנית לימודים זו להוראת השפה האמהרית כמקצוע בחירה לחטיבת ביניים ולחטיבה עליונה במתכונת לימוד שפה זרה, היא מהדורה מעודכנת של התכנית שפורסמה בשנת תשנ"ט (1999), ומטרתה לשמור על נכסים תרבותיים שהובאו לארץ מאתיופיה, לטפחם, ולתת מענה למשאלות ולצרכים של עולים מאתיופיה שחיים במדינת ישראל.

מטרת העדכון של תכנית זו, היא להתאים אותה למדיניות משרד החינוך בהוראת התכנים, בתחומי ההערכה וטיפול החשיבה ובתחום המיומנויות השונות בהוראת השפות. תכנית לימודים זו נבנתה על פי תפיסה עדכנית, המעמידה במרכז את ההיבט התקשורתי של השפה יחד עם ההיבט התרבותי שלה. היא מגדירה את הרציונל, מציגה הנחות יסוד ומטרות של תכנית הלימודים, מדגישה את חשיבות רכישת שפה אמהרית, מציגה את דרכי הוראה וההערכה, מפרטת את התכנים הנלמדים והישגים המצופים מן התלמידים בהתאם לרמת הלימוד שנבחרה.

התכנית לוקחת בחשבון גם את השונות הקיימת בתוך אוכלוסיית התלמידים. המטרה היא להתאים את תכנית הלימודים כך שתאפשר לכל סוגי התלמידים הלומדים להגיע לשיפור הישגים ולמימוש יכולותיהם.

הנספח "עקרונות לעבודה עם אוכלוסיות שונות" מפרט את העקרונות על פיהם יש להתאים את תכנית הלימודים לשונות התלמידים.

מסמך זה מיועד לסייע למורים, לרכזים, למדריכים, למנהלי בתי ספר, למפקחים, למפתחי ספרים, לכותבי בחינות ולכל מי שמתעניין בתהליך ההוראה והלמידה של האמהרית במדינת ישראל.

רציונל

חשיבות לימוד השפה האמהרית כשפה זרה מוגדרת במדיניות החינוך הלשוני של משרד החינוך, בבתי הספר בישראל, בהתאם לחוזר מנכ"ל סעיף 9.7-13, תשס"ח/ה(3), א, 1 בנובמבר 2007: "לתלמידים עולים דוברי רוסית ואמהרית יש אפשרות ללמוד ולהיבחן ברוסית או באמהרית כחלופה לערבית".

כיום יוצאי אתיופיה בארץ ישראל מונים כ-135,000 איש. שתי השפות העיקריות של הקהילה האתיופית הן האמהרית והטיגרינית. הרוב דובר אמהרית, והמיעוט דובר טיגרינית.

השפה האמהרית משמשת כלי לשימור ולהפצת המורשת והתרבות האתיופית. לימוד השפה האמהרית מרחיב את האופקים ופותח צוהר אל עולם עשיר של שפה עתירת ביטויים ופתגמים. הוא מאפשר לצאצאים של ישראלים ממוצא אתיופי להתחבר לשורשיהם, לחקור את תולדות משפחתם ולתקשר עם בני הקהילה האתיופית.

התכנית מאמצת, בבחירת התכנים, את עקרון הרצף ואת עקרון הספיראליות, כנהוג בהוראת לשונות. היא מחולקת לשתי רמות לימוד:

רמה בסיסית- 3 יח"ל, ורמה מוגברת- 5 יח"ל (3 היחידות הבסיסיות + 2 יחידות נוספות). היא מתחשבת בשונות בין הלומדים ובצרכיהם השונים. השונות יכולה להתבטא בהבדלים בסגנונות למידה, באופני חשיבה, במומנויות השונות (בתחום הקריאה והכתיבה למשל) ובתחום הקשב והריכוז.

על השפה האמהרית

אתיופיה היא מדינה רב לשונית עם מגוון קבוצות אתניות ושפע של שפות: מדוברות בה 73 שפות ששייכות ל- 4 משפחות ועוד דיאלקטים רבים אשר מדוברים בשטחה. אמנם השפות שייכות למשפחות שונות אך יש ביניהן מספר תכונות משותפות מבחינה פונולוגית, מורפולוגית ותחבירית. למשל קיום של צלילים מסודקים, הכפלת עיצורים וסדר משפטי של נושא- מושא- פועל המאפיין את כל השפות. לקבוצות אתניות שונות גם יש מאפיינים תרבותיים משותפים: כבוד לאנשים מבוגרים, חיים חברתיים, סבלנות יתרה ודיבור בקול נמוך.

אתיופיה, להבדיל מארצות אפריקאיות אחרות, שמרה על שפה מקומית (במקרה הזה אמהרית) כשפה רשמית ומאחדת. אמהרית היא שפתו הרשמית של הממשל הפדראלי של אתיופיה, והיא שפתם של

עשרים ושמונה מיליון דוברים (בייחוד בני שבט אמהרה) המשמשת להם כשפה ראשונה, ושל כחמישה מיליון דוברים כשפה שנייה.

דוברי אמהרית הילידיים חיים בעיקר בצפון-מערב אתיופיה ובמרכזה. בקרב השפות השמיות (מלבד ערבית), לאמהרית המספר הגדול ביותר של דוברים, כשני מיליון דוברי אמהרית מחוץ לאתיופיה, רובם חיים בארצות הברית. אך יש גם ריכוז דוברים גבוה במערב אירופה ובישראל. אמהרית נשארה השפה החשובה ביותר באתיופיה, כאשר היא משמשת "לינגואה פרנקה", דהיינו, אמצעי תקשורת משותף לדוברים מרקע לשוני שונה.

לאמהרית חמישה דיאלקטים: גוֹנְדֶר, גוֹג'ם, וּלּוֹ, מְנֶז, וְאֵדִס אֶכְבֶּה. מתוכם, הדיאלקט של אֵדִס אֶכְבֶּה זכה להיות הדיאלקט הסטנדרטי, והוא הדיאלקט שמשמשים בו בתקשורת ההמונים, בספרי מערכת החינוך, ובפרסומי הממשלה.

עד המאה ה-10 גֶּעְז הייתה שפת דיבור של צפון אתיופיה. אבל בהדרגה דעכה חשיבותה של גֶּעְז כשפה מדוברת, והיא נכחדה אחרי 1000 לספה"נ, את מקומה תפסו האמהרית והטיגריט. אמהרית ירשה את כל האותיות מֶגְעֶז משום שהיה רצף תרבותי ולשוני בין גֶּעְז ואמהרית. בנוסף לכתב כפי שהיה, הומצאו 6 סימני כתב חדשים כדי לייצג הגאים אשר לא נמצאו ב גֶּעְז, והם:

ሀ	ሐ	ሔ	ሕ	ሖ	ሐ	ሔ	ሕ	ሖ	ሐ	ሔ	ሕ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

(ג') האות ሀ (כ) נוספה כווריאנט של h (כ) ולאחר מכן נוספה ሐ (ב) כדי לייצב הגאים בשאילות משפות אירופאיות. שימו לב: כל האותיות החדשות נוצרו על ידי הוספת קו מעל סימן גֶּעְז קיים. בשפה האמהרית יש היום כ- 34 אותיות בסיסיות, עם 7 תנועות לכל אות. סה"כ 277 אותיות מנוקדות: 238 אותיות רגילות ו- 38 אותיות משופתות (אות משופתת היא אות רגילה עם תוספת של w בהגייה שלה, דבר הגורם לשינוי במשמעות. לדוגמה סֶפֶר "שיכרות" סֶפּוּאַר "סוכר").

הכתב האתיופי הוא כתב הברתי: בדרך כלל כל אות מייצגת עיצור ותנועה. השפה האמהרית עשירה בבניינים (כמעט 14 בניינים), שחלקם דומים לעברית. בנוסף לכך, היא שפה עשירה ומלאה בביטויים ובפתגמים, במיוחד בשירה שנקראת שירת קֶנְא- שירה שקשורה למשמעות גלויה של מילים ומשמעות סמויה.

הקשר בין השפה האמהרית לבין שפות שמיות אחרות

השפה האמהרית שייכת למשפחת הלשונות השמיות בכלל ולתת-משפחה האתיו-שמית בפרט. בכל זאת אמהרית אינה שפה שמית טיפוסית. למשל, מבחינת פונולוגית השפה האמהרית מתאפיינת, בהגאים חיצוניים (č, j, č', š, ž, ñ) ובהגאים מסודקים (p', t', s', č', k) בעוד שאין בה הגאים גרוניים (ח, כ, ע). מבחינה מורפולוגית סדר המלים הפוך מזה של השפות השמיות האחרות. לכן שמות תואר קודמים לשמות עצם והמושא הישיר מופיע לפני הפועל, כשהפועל מופיע תמיד בסוף המשפט.

הנחות יסוד של התכנית

- שליטה בשפה כלשהי מאפשרת להכיר תרבויות, מנהגים ואורחות חיים שונים של דוברי שפה זו ומעודדת יצירת קשרים בין-אישיים.
- ידיעת השפה האמהרית מסייעת להבנה ולקבלה של בני עמים אחרים ותרבותם, ובכך היא תורמת להבנה טובה יותר של שפת האם ותרבותה.
- מדינת ישראל היא מדינה קולטת עלייה: מגיעים אליה יהודים מרחבי העולם והמדינה נבנית ומתפתחת הודות לאזרחיה, בין היתר, דוברי אמהרית. ידיעת השפה האמהרית עשויה לתרום ליצירת אוירה של סובלנות וקבלה רב-תרבותית.
- שליטה באמהרית מאפשרת להכיר את ביטויי התרבות העשירה ומאפשרת קיום קשרים עם דובריה.
- הבנת משלבים שונים של דיבור השפה האמהרית ושליטה בהם מסייעת לתקשורת טובה ותקינה יותר בין דובריה (כמו למשל שירת קנא).
- היכרות עם התרבות שהתפתחה בשפה האמהרית הנרכשת היא חלק בלתי נפרד מלימודי השפה האמהרית. היא מעמיקה את הזיקה לשורשים ולמורשת ותורמת לגיבוש הזהות התרבותית של הלומד.
- שליטה בשפה האמהרית עוזרת ללומדים להתמודד עם שפות זרות אחרות ולהבין אותן.

מטרות

מטרת על:

טיפול תלמידים אורייניים בתחומי השפה האמהרית: האזנה, דיבור, קריאה וכתיבה, המכירים את התרבות האמהרית וחיבתה, בעלי עושר לשוני בשפה האמהרית היכולים להשתמש בה באופן מושכל לצרכים שונים.

מטרות כלליות:

1. לקרוא ולהבין באמהרית מגוון טקסטים ויצירות מסוגים שונים, מתחומים שונים ומתקופות שונות.
2. להאזין למגוון טקסטים ויצירות מסוגים שונים באמהרית, להבין אותם לצרכים שונים.
3. לכתוב טקסטים תקינים באמהרית לנמענים שונים ולמטרות שונות.
4. לדבר באמהרית באופן תקין ושוטף בסיטואציות שונות ולמטרות שונות.
5. לרכוש ידע ביסודות הלשון האמהרית כחלק בלתי נפרד מרכישת השפה.
6. לפתח לומדים עצמאיים ומוטיבציה אצל הלומדים להמשיך ללמוד את השפה האמהרית.
7. לשכלל את ידיעותיהם של הלומדים בשפה האמהרית ובתרבותה.
8. להכיר את מנהגיהם ואורחות חייהם של יוצאי אתיופיה.
9. להעביר ידע ומיומנויות תקשורת שנרכשו בלימוד שפות אחרות לשימוש בשפה האמהרית.
10. לפתח חשיבה רפלקטיבית על תהליך רכישתה של השפה האמהרית.
11. לפתח רגישות, הבנה וסובלנות אצל הלומדים כלפי בני עמים אחרים ותרבותם

הקצאת שעות

טבלה להקצאת שעות מומלצת:

שכבת גיל	כיתה ז'-ט'	כיתה י'	כיתה י"א	כיתה י"ב
רמת לימוד				
רמה בסיסית (3 יח"ל)	2 ש"ש (לכל שכבה)	3 ש"ש	3 ש"ש	2 ש"ש
רמה מוגברת (2 יח"ל)	-----	3 ש"ש	3 ש"ש	3 ש"ש

דרכי הוראה-למידה

1. רכישה מיטבית של השפה האמהרית נעשית תוך שילוב בין מיומנויות הקליטה- הבנת הנשמע והבנת הנקרא, לבין מיומנויות ההפקה- ההבעה בעל פה וההבעה בכתב.

2. ידע הלשון יילמד בהקשר טקסטואלי ופונקציונאלי, המעמיד במרכז את טיפוח הכשירות הלשונית של התלמידים, את הרחבת אוצר המילים, את שכלול ההבעה בעל פה וההבנה של טקסטים, שימוש תקין בלשון- הגייה, כתיב, דקדוק, תחביר ומשמעות.

3. הקניית השפה תיעשה בהדרגה, מן הקל אל הכבד ובאופן ספיראלי: כל שלב כולל את קודמו, מרחיב אותו ומשכללו: בהתאם לעיקרון הספיראלי יש לחזור ולתרגל את אוצר המילים ואת הנושאים הדקדוקיים שנלמדו בשיעורים קודמים, להתבסס עליהם ולהרחיבם.

4. התכנים ייבחרו בהתאם לגיל הלומדים, לתחומי ההתעניינות שלהם ולהקשר התרבותי- חברתי שבו מתרחש תהליך הלמידה.

5. בתהליך ההוראה והלמידה תפותח האוטונומיה של הלומדים, כדי להביאם ליכולת לימוד עצמאית.

6. בתהליך ההוראה והלמידה נעשית התאמת דרכי הוראה לצרכיהם של הלומדים ולשונות ביניהם.

(בתת הפרק הבא מפורטים עקרונות על האופן בו ניתן להתאים היבטים שונים בלמידה לאוכלוסיות שונות).

7. במהלך ההוראה והלמידה ייעשה שימוש באמצעי המחשה למיניהם, כולל אמצעים אור קוליים, מדיה ואינטרנט, לשם הצגת הנושאים הנלמדים בכיתה- מצגות, סרטים, ציורים,

מפרט תכנים

לימוד השפה האמהרית הוא מקצוע בחירה שמתחיל בחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט'), וממשיך בחטיבה העליונה ב- 3 יחידות בסיס ו- 2 יחידות מוגברות (כהשלמה ל-5 יחידות לימוד). בנוסף ללימוד השפה משולבים בתכנית תכני התרבות האמהרית, שכן חשוב ללמוד את השפה האמהרית בשילוב עם מורשת התרבות של אתיופיה. על פי גישה זו ייחשפו הלומדים למגוון טקסטים (כתובים ודבורים) המייצגים את הרבדים השונים של השפה האמהרית ומורשת התרבות האתיופית. להלן טבלאות המכילות את הנושאים הנלמדים והמטרות בלימוד ארבע אופנויות השפה ובידע הלשוני, בהתאם לרמות השונות. למרות שמומלץ שאופנויות השפה יפותחו במשולב בתוך תהליך ההוראה והלמידה, חשוב למקד את הלמידה בכל האופנויות בנפרד ועל פי רמת הגיל. חשוב לציין שיש לצרף את לימוד הלשון בכל ארבע אופנויות השפה הנלמדות. לצד המטרות בכל תחום, מופיעים דוגמאות המובאות, בין היתר, כדי לעזור למורים למקד את ההוראה להשגת המטרות השונות בכל שלב.

להלן המטרות הכלליות בארבע אופנויות השפה ובידע לשוני:

האזנה:

האזנה לדיבור שוטף של שיחות, דיונים, פרסומות ושידורים שונים.

דיבור:

דיבור באופן תקין ההולם את הנסיבות השונות ואת המטרות השונות.

קריאה:

קריאה תקינה של משפטים וקטעים שונים למטרות שונות.

כתיבה:

כתיבה תקינה של טקסטים למטרות מגוונות ולנמענים שונים.

ידע לשון:

רכישת מושגי יסוד בלשון, כך שהלומד יוכל להבין ולהפיק טקסטים מסוגות שונות בכתב ובעל-פה.

3 יחידות לימוד

הנושאים הנלמדים ב- 3 יחידות מהווים בסיס ללימוד השפה האמהרית

האזנה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
עיצורים ותנועות	יאיזנו לעיצורים ותנועות וידעו להבדיל ביניהם.	מאזינים למלה ומנסים להגיד מה הרכיבים שלה: כלומר מה העיצורים וגם מה התנועות שלה.
מילים ומשפטים	יאיזנו למילים פשוטות או משפטים פשוטים ויסבירו אותם.	מאזינים לשיר, מנסים להבין את המילים ואת המשפטים הנאמרים בו ומדקלמים אותו.

הוראות והנחיות	יאזינו להוראות שהמורה מבקש, ויבצעו אותן.	- עושים שימוש במילות נימוס ופנייה (בבקשה, תודה, סליחה ועוד) בסימולציות בכיתה. - מבינים הוראות בדברי המורה בכיתה ומבצעים אותן, למשל: "פתחו את הספר", "שבו בשקט" ועוד.
מילות מפתח	יבינו מילות מפתח עיקריות בדו-שיח שמתנהל בכיתה.	מאזינים לדו-שיח ורושמים את מילות מפתח שנושאים עיקרי תוכן של השיחה.
תכניות אירוח	יאזינו לתכנית אירוח מוקלטת בטלוויזיה או יצפו בסרט פשוט ויבינו את עיקרי הדברים.	מאזינים לשיחה מוקלטת או צופים בסרט. עוצרים באמצע ומנסים להמשיך את השיחה או הסרט.
טקסט מידעי	יאזינו לטקסט מידעי פשוט ויענו על שאלות פשוטות סביב הנושא הנידון.	מתאימים תכונות נתונות לדמויות המופיעות בסיפור שקראו.

דיבור

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
עיצורים ותנועות	יהגו הגייה תקינה של עיצורים ותנועות, מילים ומשפטים.	- שומעים הגייה של עיצורים שונים ותנועות שונות והוגים אותם באופן מדויק - שומעים מילים, צירופים ומשפטים

והוזרים על רכיבים האלה באופן מדויק		
הצגה עצמית יציגו עצמם בעל פה, כולל תחביבים, משפחה, חברים והסביבה קרובה. - עונים על שאלות פשוטות כמו: "מה שמך?", "באיזו כיתה אתה?", "איפה אתה גר?" - מחברים תעודת זהות, הכוללת שם פרטי ושם משפחה, כתובת, תחביבים ועוד.		
תיאור רגשות, חוויות ועוד יתארו בעל פה רגשות, חוויות, מצבים ואירועים שונים במשפטים תקינים. מספרים על חוויה/אירוע שלא ישכחו לעולם. מתארים את החוויה (איפה התקיימה, מתי, איך הרגישו).		
השתתפות בשיחה אישית ישתתפו בשיחה לא פורמלית בנושאים אישיים או נושאים הקשורים לחיי היום יום. מספרים בזוגות על חלום שרוצים להגשים (איך ולמה), או על בילוי משפחתי או אירוע שהשתתפו בו.		
הבעת רצונות יביעו בעל פה רצונות וצרכים ויציגו דעה אישית בנושא. צופים בסרט על אישיות חשובה, משוחחים על חשיבות הדמות ומבקשים מכל אחד להביע את משאלתו לעתיד כשיגדל, וינמק אותה.		
שיחה קצרה על הטקסט ישוחחו בקצרה על הדמויות בסיפור: תכונות ותפקיד הדמויות. מספרים מה עשתה הדמות המרכזית בסיפור, ומסבירים האם התנהגותה מצאה חן.		

קריאה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
------------	------	-------

עיצורים ותנועות	יזהו עיצורים ותנועות ויקראו אותם קריאה תקינה.	המורה נותן רשימת עיצורים ותנועות והתלמידים קוראים באופן מדויק את העיצורים שונים ותנועות שונות
מילים ומשפטים	יקראו מילים ומשפטים בצורה תקינה (קריאה מכנית) ויבינו אותם.	מביאים לכיתה תמונה משפחתית ומסבירים למה הביאו תמונה זו ולא אחרת.
טקסט סיפורי/ תיאורי	יקראו ויבינו טקסט סיפורי/ תיאורי קצר ופשוט, ויצינו את השתלשלות האירועים.	כותבים תיאור קצר לתמונה (למשל תמונת טיול בטבע).
טקסט מידעי	יקראו ויבינו טקסט מידעי קצר ויפיקו מידע מהטקסט הרלוונטי לצרכיהם.	מסדרים משפטים לפי רצף האירועים בטקסט.
מודעה/פרסומת	יקראו מודעה בעיתון או פרסומת במגזין ויצינו את הרעיון המרכזי.	צופים בפרסומת בטלוויזיה או מאזינים לה ברדיו. מציגים אותה בפני הכיתה ומציינים מה שכנע אותם באותה פרסומת.
הוראות והנחיות	יקראו ויבינו הוראות והנחיות ויבצעו אותם.	מבצעים הוראות פשוטות מושמעות למשל "מתכון להכנת עוגה", או הוראות להפעלת מחשב.
כותרות בעיתון	יקראו כותרות ראשיות בעיתון, יבינו אותם ויסבירו בפני הכיתה.	קוראים כותרות ראשיות בעיתון, מבינים מילות מפתח עיקריות ומציגים אותן בפני הכיתה.

כתיבה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
עיצורים ותנועות	יכתבו עיצורים ותנועות בצורה תקינה.	מנסים לפרק מלה וכותבים רשימת עיצורים ותנועות באפן ברור ומדויק
מילים ומשפטים	יכתבו מילים ומשפטים בצורה תקינה בנושא מסוים.	מביאים סדרת תמונות לכיתה. התלמידים כותבים מתחת לכל תמונה משפט המתאר את המתרחש. בסוף מקשרים את כל המשפטים ומחברים טקסט קצר.
ברכה או הזמנה	יכתבו ברכה או הזמנה לנמענים שונים ולמטרות שונות.	כותבים מכתב ברכה אישי לחבר/ה ליום הולדתו/ה, או מכתב לחולה לאחל לו/לה החלמה מהירה.
מכתב אישי	יכתבו מכתב אישי לנמענים שונים, בהתאם למבנה מכתב תקין.	כותבים מכתב לחבר/ה השוהה בחו"ל ובו מציינים את הרגשות והרצון לפגוש אותו בקרוב.
קטע תיאורי	יחברו קטע תיאורי קצר על סיפור נתון או על תמונה נתונה.	מתארים בכתב תופעה מסוימת או אירוע מסוים מתוך הטקסט הנלמד.
דו שיח	יחברו דו שיח קצר בין שני אנשים או יותר.	מתחלקים לזוגות. אחד מראיין ואחד מרואיין, וכותבים שיחה בין שני האנשים בנושא מסוים למשל: "שיחה בין נציגי שירות ולקוח שאינו מרוצה מהמוצר שרכש".
התרשמות מאירוע	יכתבו התרשמות קצרה מאירוע שצפו בו או שמעו עליו.	כותבים התרשמות מאירוע שהוצג בבית הספר, כולל דעה אישית מנומקת.
תיאור דמויות	יתארו בכתב דמויות המופיעות בסיפור מסוים, ויביעו דעה אישית על התנהגות אחת הדמויות בסיפור.	מתארים את התנהגותה של דמות מסוימת בטקסט נתון, ומביעים דעה על התנהגות זו.
רעיונות מרכזיים	יציינו בכתב רעיונות מרכזיים מטקסט נלמד.	כותבים רעיון מרכזי בטקסט מסוים, במודעה מסוימת או בפרסומת.

ידע לשון

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
תורת ההגה	ידעו להשתמש בנושאים מתורת ההגה.	מציינים את מספר ההברות במילים הרשומות להלן: ተማሪ ሙሉ ልብስ አረፈካሪ
עיצורים ותנועות	ידעו לחלק את הצלילים: לעיצורים ולתנועות (כולל מקום ואופן החיתוך).	מפרידים את העיצורים והתנועות שנמצאים באותיות הבאות וכותבים אותם בנפרד: ቡ ማ ቁ ሮ
חלקי הדיבר	ימינו את חלקי הדיבר: שם עצם, כינויי גוף, שם תואר, פועל, תואר הפועל, מילת יחס, מילת חיבור.	מסמנים את שם עצם, את שם התואר והפועל בתוך המשפט הבא: ልጄ ገብዝ ተማሪ ነው።
נטיית שם עצם	ידעו להטות את שם עצם ואת שם תואר ביחיד וברבים.	רושמים את צורת הרבים של שמות העצם הבאים: ደብተር ገበሬ ልብስ ተራራ
נטיית שם תואר	ימינו את המילים לנרדפות והפכים וידעו להשתמש בהם.	רושמים את צורת הרבים לשמות התואר הבאים: ረጅም ቀጽን አዲስ
נטיית פעלים	ידעו להטות פעלים בזמן עבר ובזמן הווה-עתיד.	רושמים צורת עבר של גוף שלישי רבים לפעלים הבאים:

ዘፈ.ሪ ስበረ ገባ ሂደ		
מסמנים את הנושא והמושא בתוך המשפטים הבאים: (v) ከበደ ዳቦ በላ። (λ) አልማዝ መጽሐፍ ገዛች።	ידעו למיין את המשפט לחלקיו.	תחביר
רושמים מילים נרדפות למילים הבאות: መልካም ከባድ ላመ አብራራ	ירכשו אוצר מילים בסיסי מעולמות התוכן הקרובים לתלמידים.	סמנטיקה

5 יחידות לימוד (כהשלמה ל- 3 יחידות לימוד)

הנושאים שנלמדים ב- 3 היחידות הראשונות מהווים בסיס לנושאים ולמיומנויות הנדרשים בלימוד השפה האמהרית. כאן, ברמה המוגברת נעשית העמקה והרחבה לנושאים ולמיומנויות הנלמדים ברמת הבסיס, בנוסף ללימודי ספרות ולתנ"ך.

האזנה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
יאזינו קריאת טקסטים	יאזינו לקריאת טקסטים בנושאים חברתיים שונים ויבינו אותם.	מאזינים לטקסט מסוים ומציינים את המקומות, הדמויות, האירועים שהוזכרו שם.
הוראות והנחיות	יאזינו להוראות ולהנחיות מושמעות, ויבצעו אותן.	מאזינים להוראות מושמעות וכותבים הנחייה איך להגיע למקום מסוים למשל, מקום שמתכננים להגיע אליו בטיול השנתי במסגרת בית הספר.

תכניות אירוח או סרטים	יאזינו לתכנית אירוח או יצפו בסרט, יבינו את עיקרי הדברים ויביעו את דעתם האישית.	מאזינים לתכנית אירוח בטלוויזיה, מסכמים את עיקרי הדברים ומציגים בפני הכיתה.
דיון	יאזינו לדיון המתנהל בכיתה, יבינו את עיקרי הדברים ויציגו אותם.	מאזינים לדיון המתנהל בכיתה בין מורה לתלמידים, ומביעים דעה או עמדה בנושא הנדון.
טקסטים סיפוריים	יאזינו לטקסט סיפורי, יבינו את השתלשלות האירועים ואת המסר.	מאזינים לטקסט סיפורי ומציגים את השתלשלות האירועים שם.
טקסטים מידעיים	יאזינו לטקסט מידעי, יבינו את עיקרי הדברים ויציגו אותם בעל פה ובכתב.	עונים על שאלות הקשורות לטקסט מושמע או לנושא שהוצג לדיון, כמו: "השפעת אוכל מהיר על הגוף".

דיבור

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
הצגה עצמית	יציגו עצמם בעל פה, כולל תרבות זהות, ומנהגים שונים.	מציגים את עצמם בפני חבריהם. מציינים זהות, העדפות אישיות ומקום מגורים.
חוויית ואירועים	יתארו בעל פה חוויות ואירועים שונים, ומציינים חוות דעת אישית.	בכל שבוע המורה ממנה "כתב כיתה" שיציג בפני הכיתה כתבה שקרא או אירוע שנכח בו. הכתבה הכי מעניינת תזכה בפרס, למשל.
שיחה פורמלית	ישתתפו בשיחה פורמלית, יציגו דעה או עמדה אישית וינמקו אותה.	מתארים שיחה המתנהלת עם מנהל בית הספר, כדי לאשר יום ספורט בבית הספר ומציעים נימוקים משכנעים.

דיון	ישתתפו באופן פעיל בדיון, יציגו את דעתם או עמדתם בנושא המוצג וינמקו אותה.	משתתפים בדיון סביב נושא מסוים, כמו רשתות חברתיות, בעד ונגד.
שיחה סביב טקסט	ישתתפו בשיחה סביב טקסט סיפורי, יציגו את המסר הנלמד ויביעו דעה אישית.	משוחחים על טקסט נלמד (למשל, התנהגותה של דמות מסוימת) ומציעים סיום אחר לסיפור.

קריאה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
משפטים וקטעים	יקראו משפטים וקטעים שונים קריאה תקינה ויבינו אותם.	קוראים פסקה מסוימת בטקסט הנלמד ומציינים את פרטי המידע המשתקפים בה.

טקסט סיפורי	יקראו ויבינו טקסט סיפורי, יזהו את המסר ויביעו את דעתם בנושא.	מציינים את מוסר ההשכל הנובע מטקסט סיפורי נלמד, ומנמקים אותו.
טקסט מידעי	יקראו ויבינו טקסט מידעי, ויאתרו את עיקרי הדברים הרלוונטיים לצרכיהם.	מכילים טבלה, ובה מציגים ומסכמים את כל הפרטים הנזכרים בטקסט הנלמד, בהתאם לקריטריונים מסוימים.
מכתב רשמי	יקראו מכתב רשמי לנסיבות שונות, יבינו אותו ויגיבו בהתאם.	מביאים לכיתה מכתב רשמי, מציינים את המוען, הנמען ושאר הפרטים. בעקבות זאת מציעים הצעות איך להגיב למכתב זה.
כתבה בעיתון	יקראו כתבה בעיתון או מאמר בכתב עת.	מחפשים כתבה מושכת בעיתון, קוראים אותה, מבינים אותה ומציגים בפני הכיתה.
יצירות ספרותיות	יקראו קריאה תקינה יצירות ספרותיות שונות ויבינו אותם.	קוראים טקסטים ספרותיים שונים, מציגים את הרעיונות המרכזיים ואת השתלשלות האירועים.

כתיבה

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
חיבור	יכתבו חיבור בצורה תקינה בנושא מסוים.	כותבים חיבור בנושא "תלבושת אחידה בבית הספר", למשל, בהתאם למבנה חיבור תקין. כולל טענות בעד ונגד ודעה מנומקת בנושא.
מכתב רשמי	יכתבו מכתב רשמי לנסיבות שונות ולנמענים שונים.	כותבים מכתב רשמי לחברת החשמל, בהתאם למבנה מכתב רשמי, ובו מבקשים לתקן את הנזק שנגרם לעמוד החשמל השכונתי בעקבות הסערה.
סיכום	יכתבו סיכום קצר למידע מסוים, יציגו דעה אישית וינמקו אותה.	כותבים סיכום לדיון שהתנהל בכיתה בנושא בחינה פסיכומטרית, למשל.
התרשמות מנומקת	יכתבו התרשמות מנומקת מאירוע שנכחו בו, ויביעו דעה אישית.	כותבים התרשמות מנומקת מסרט שצפו בו, ומציגים בפני הכיתה.
טקסט טיעוני	יכתבו טקסט טיעוני בנושא מסוים וינמקו עמדה אישית.	כותבים טענה מנומקת בנושא מסוים ומבססים אותה, כולל טענות בעד וטענות נגד. למשל, צפייה מרובה בטלוויזיה.
חיבור קטע תיאורי	יחברו קטע תיאורי בצורה תקינה.	כותבים תיאור מפורטת לתופעה מהסביבה הקרובה או מהטבע. למשל תיאור לפסטיבל המוסיקה שנערך בעיר.

ידע לשון

נושא לימוד	מטרה	דוגמה
סמיכות	ידעו להשתמש בצורת הסמיכות: שמות עצם, שמות תואר, פעלים ותואר הפועל.	מציינים את הסומך והנסמך במשפטים הבאים: (v) ቤተ መጻሕፍት ሕገ መንግሥት (λ) ምግባረ ብልሽ ሠርቶ አደር
סוגי משפטים	ימיינו את המשפטים לסוגיהם: משפט פשוט (חיווי/שאלה/ציווי), משפט מחובר, משפט מורכב.	ממיינים את המשפטים למשפטים פשוטים או למשפטים מורכבים: (v) ከበደ ገብዝ ተማረ ነው። (λ) ሞላ ፈተናውን እንዳለፈ ሰማሁኝ።
צורות גזירה	ימיינו צורות גזירה שונות של בניינים שונים, וידעו להשתמש בהן.	גוזרים שמות עצם מן הפעלים הבאים: ዘፈነ ፣ መደበ ፣ ጀመረ
צירופים	ידעו להשתמש במבנה הצירופים: צירוף שמני, צירוף פעלי, צירוף שם תואר.	מציינים את ההרכבים לצירוף השמני הבא: የበርሜሉ ደረቅ የማር ጠጅ
תופעות לשוניות	ידעו להבחין בתופעות לשוניות: הידמות, שיכול עיצורים, השמטה (השמטת תנועה או עיצור), ለቅጥጥ (חצי תנועה בין שתי תנועות), ጥንቃቄ (הפיכת העיצור ממכתשי לחכי).	כותבים מהי התופעה הלשונית המשותפת למילים הבאות: አልባላም ፣ አልሂደም ፣ አልረበሽም

לימודי ספרות (בנספח 1: הצעה ליצירות ספרות)

התלמידים יתוודעו במהלך לימודיהם לטקסטים ספרותיים של מחברים שונים מתקופות שונות ובסוגות שונות שהם חלק בלתי נפרד מלימוד השפה האמהרית. הטקסטים המוצעים הם בגדר המלצה למורים וללומדים, באמצעותם נחשפים הלומדים ליצירה הספרותית העשירה בשפה האמהרית הקריאה, הדיון והלימוד ייעשו תוך התייחסות לרקע ההיסטורי-תרבותי של טקסטים אלה, לביוגרפיה של המחברים ולמכלול היצירה שלהם. הקריאה, הדיון והלימוד של פרקים או של קטעים מתוך יצירות, ייעשו תוך התייחסות לטקסט השלם. שממנו הם נלקחו. במהלך לימוד טקסטים אלה אפשר להטמיע את התכנים הפונקציונליים, הדקדוקיים והנושאים

לימודי תנ"ך

לימוד התנ"ך הוא חלק בלתי נפרד מלימוד השפה האמהרית.

לימוד התנ"ך עוזר לחיזוק הקשר עם התרבות והמורשת היהודית מצד אחד, ותורם ללימוד השפה האמהרית מאידך.

מומלץ ללמד חלקים מהתנ"ך בסמוך למועדים ולחגים שונים.

חגי ישראל ומועדים שונים מופיעים בכמה וכמה מקומות שבתורה.

למשל:

1. בספר ויקרא בפרק כ"ג, חגים שונים מופיעים בפרק זה.

2. הפסח: שמות יב.

3. שבועות: שמות כ"ג.

4. ראש השנה: בראשית כא. החג (סוכות)

5. סוכות: ויקרא כ"ו, במדבר כ"ט.

6. יום שבת: בראשית פסוק ב'.

7. יום הכיפורים: ויקרא כ"ג.

דרכי הערכה

ההערכה היא חלק בלתי נפרד מתהליך ההוראה והלמידה, אך אינה מהווה מטרה בפני עצמה. תפקיד ההערכה הוא לתת משוב למורה ולתלמידים לשיפור ההוראה והלמידה (הערכה מעצבת), ולא רק לקבוע את רמת ההישגים של התלמידים בסוף תהליך הלמידה (הערכה מסכמת). חשוב לשלב "הערכה מסכמת" המפיקה ציון מסכם עם "הערכה מעצבת" ההופכת לחלק מתהליך הלמידה. ככל שיאומצו דרכי הערכה איכותיות, כך תהווה ההערכה יסוד בונה בתהליכי הלמידה ותגבר ההיענות לצורכיהם השונים של הלומדים: ליכולותיהם, לאינטליגנציות השונות שבהן ולסגנונות הלמידה שלהם. שימוש במגוון כלי הערכה מאפשר להעריך את הישגי הלומדים בהתאם לצרכיו של כל אחד מהם, תחומי העניין שלהם, כישוריהם וסגנונות הלמידה שלהם. גיוון תהליכי הערכת ההישגים כרוך ומשולב בגיוון שיטות ההוראה ודרכי הלמידה.

ניתן להעריך את תהליך הלמידה של השפה ואת הישגי התלמידים בנקודות זמן שונות על ידי הכלים הבאים:

- **מטלות ביצוע**
- **בחנים ומבחנים**
- **תלקיט (פורטפוליו)**
- **מבחן מפמ"ר**
- **מבחן בע"פ**

באמצעות כלים אלה אוספים המורים הלומדים ראיות על תהליכי הלמידה ובאמצעותם הם מעריכים את הבנת החומר הנלמד, מסיקים מסקנות ומיישמים אותן כדי לקדם את ההישגים.

מטלות ביצוע:

מטרתה של מטלת הביצוע היא הערכת התלמידים ביישום התכנים שלמדו תוך הפעלת מיומנויות חשיבה גבוהות: תכנון, ארגון ומיזוג מידע, הסקת מסקנות וכדומה.

מטלת ביצוע היא משימה מאתגרת ומושכת שאינה מתרחשת בלחץ של זמן. היא מטלה פתוחה ומורכבת המאפשרת מתן פתרונות שונים.

מטלת ביצוע מאפשרת עבודה בצוות ומעודדת את העמקת ההבנה באמצעות דיון קבוצתי ובאמצעות הערכה עצמית ומהלכים רפלקטיביים.

נושאי מטלות הביצוע יתבססו על תכנים שנלמדו בכיתה.

דוגמאות לתוצרים של מטלות ביצוע:

- עריכת ריאיון מובנה עם דובר אמהרית.
- כתיבת דו"ח בנושא כלשהו והצגתו בפני הכיתה.
- עריכת משחקים לימודיים על פי נושאים, כגון: צבעים, בעלי חיים, מספרים ועוד.
- הכנת חיבור בנושא מוגדר מראש.
- בניית מצגת מולטימדיה בנושא הנלמד.

בחנים ומבחנים

מטרת הבחנים והמבחנים בעל פה ובכתב היא להעריך את הישגי התלמידים בנקודות זמן שונות של תהליך רכישת השפה. ההערכה על העבודות והמבחנים תהיה באמצעות משוב מפורט בהתאם ליעדים שהציבו המורים והלומדים למהלך הלמידה ולא רק באמצעות ציון מספרי מסכם. ניתוח תוצאות המבחנים ישקף למורה את מידת יעילות תהליך ההוראה, ולתלמיד – את נקודות החוזק והחולשה שלו, דבר המסייע לו להתמקד בתחומי השפה שהוא עדיין לא שולט בהם.

תלקיט (פורטפוליו)

התלקיט הוא אוסף מכוון של עבודות שהתלמיד בוחר במהלך השנה כראיות למהלכי הלמידה ולביצועי ההבנה שלו בחומר הנלמד. התלקיט משקף את מאמציו, את התקדמותו ואת הישגיו של הלומד במקצוע הנלמד.

התלקיט משמש מכשיר להערכה מתמשכת של הלמידה ותוצאותיה, והוא מעיד על תהליך הבניית הידע של הלומדים. מאחר שהתלקיט נבנה בידי כל לומד ולומדת, הוא מהווה בסיס לביטוי עצמי וייחודי, ומשמש כלי חינוכי לעידוד התלמידים לקחת אחריות על למידתם.

מבחן מפמ"ר

כל התלמידים שבחרו ללמוד את השפה האמהרית נבחנים ברמה הבסיסית (3 יחידות לימוד), ומי שבחרו להרחיב את לימודי השפה האמהרית נבחנים ברמה המוגברת (5 יחידות לימוד).

בחינת המפמ"ר הינה בחינה פנימית, בית ספרית. המבחן יחובר על ידי מפמ"ר המקצוע, וייערך בבית הספר בהתאם להוראותיו ולהנחיותיו של המפמ"ר.

מבחן בע"פ

ההבעה בעל-פה נועדה להכין את התלמידים לתקשר במגוון מצבים חברתיים – רשמיים ולא רשמיים, וכן בהקשרים אקדמיים ומקצועיים. במהלך שיעורי האמהרית, התלמידים חשופים לשפה האמהרית, הם שומעים אותה ומגיבים בה בעל-פה. אך נוסף על כך ראוי לייחד זמן להבעה בעל-פה מכוונת, ואז על התלמיד להתאמן בהצגת מידע ועמדות בצורה רהוטה, בהירה ומאורגנת.

הבעה בעל-פה מכוונת כוללת, למשל: שיחה, דיון, הרצאת דברים (פרזנטציה), קריאה בקול ועוד.

לשם קביעת הציון הממוצע מומלץ לשקלל את כלי ההערכה השונים באופן הבא:

בחינה פנימית (חלופות בהערכה)	בחינה חיצונית (גרעין החובה)
30%	70% בחינה חיצונית+30% מגן

יצירות ספרות ל-3 יח"ל

נספח 1

ከዚህ በታች የቀረቡት የምንባብ ርዕሶች ከግል ፈጠራዎችና ከተለያዩ መጻሕፍት ለናሙና ያህል የቀረቡ

ሲሆኑ መምህሩ "ትግቢ ናቸው" የሚላቸውን ሌሎች የምንባብ ለማስተማሪያና መጠቀም ይችላል።

1.

“ሁለት የወደደ”	የፈጠራው ስም
አይታወቅም	ደራሲ/ጸሐፊ

2.

“ዕቁብ”/“ሴቶችና ማኅበር”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ	ደራሲ/ጸሐፊ

3.

“የዓመት፣ የወራትና የሰዓት አቆጣጠር በኢትዮጵያ”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ	ደራሲ/ጸሐፊ

4.

“የሰመረው ስለት”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ	ደራሲ/ጸሐፊ

5.

“የኤሊና የጥንቸል ውድድር”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ ፣ የኤዛፕ ተረቶች	ደራሲ/ጸሐፊ

6.

“የተመጣጠነ ምግብ አስፈላጊነት”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ	ደራሲ/ጸሐፊ

7.

“የአማርኛ ሥርዓተ ነጥብ”	የፈጠራው ስም
ሕዝባዊ	ደራሲ/ጸሐፊ
የግል	የጽሑፉ ምንጭ

8.

“ገዛ ወደ ትውልድ አገር”	የፈጠራው ስም
የፈጠራ ሥራ	ደራሲ/ጸሐፊ

9.

“የኢትዮጵያ ብርቅዬ እንስሳት”	የፈጠራው ስም
አበራ አቡዩ	ደራሲ/ጸሐፊ

10.

“የኢትዮጵያ የአጻጻፍ ሥርዓት”	የፈጠራው ስም
ዶ/ር አንበሴ ተፈራ	ደራሲ/ጸሐፊ
የግል	የጽሑፉ ምንጭ

11.

“በዓለ ስግድ”	የፈጠራው ስም
መለሰ አብርሃም	ደራሲ/ጸሐፊ

12.

“የበረከቱ ትዝታዬ በኢትዮጵያ”	የፈጠራው ስም
ፀሐይ ሰሎሞን	ደራሲ/ጸሐፊ

יצירות ספרות ל-5 יח"ל

המלצות נבחרו על ידי ועדת המעורבות של משרד החינוך ומועצת המנהל הארצי למוסדות חינוך. המלצות אלו נועדו להנחות את המורים בבחירת היצירות הנלמדות. המלצות אלו אינן מחייבות.

1.

“הנחל ונחל נחל” X 2	מאת: חנני
הוצאה לאור: 1958	הוצאה לאור: 1958
מספר עמודים: 312-318	מספר עמודים: 312-318
1958 ש.ס.	1958 ש.ס.
לחצות לחצות מיליון נחל	לחצות לחצות מיליון נחל

2.

“לחל” X 2	מאת: חנני
הוצאה לאור: 1958	הוצאה לאור: 1958
מספר עמודים: 101-111	מספר עמודים: 101-111
1958 ש.ס.	1958 ש.ס.

1978 ዓ.ም.	ዓ.ም.
ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት	አሳታሚው

3.

“የአራዳው ጮሌ” X 2	የፈጠራው ስም
አያሌው እውነቱ	ደራሲ/ጸሐፊ
የበረከቱ አስኳል	የጽሑፉ ምንጭ
34-39	ገጽ
1990 ዓ.ም.	ዓ.ም.
ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት	አሳታሚው

4.

“የቋራው ካሳ”	የፈጠራው ስም
ተክለዳድቅ መኩሪያ	ደራሲ/ጸሐፊ
	የጽሑፉ ምንጭ
	ገጽ
	ዓ.ም.
	አሳታሚው

5.

“የቤት እስራኤላውያን የተለያዩ ባህላዊ ልምዶች”	የፈጠራው ስም
ደርጋ ዘኢይሰአኖ	ደራሲ
ቤተ እስራኤል	የጽሑፉ ምንጭ
226 – 230 ፣ 2012 ዓ.ም.	ገጽና ዓ.ም.

6.

“እኔ እሆን ሰበቡ”	የፈጠራው ስም
ማሞ ውድነህ	ደራሲ/ጸሐፊ
እፍታ፣ ቅጽ 4	የጽሑፉ ምንጭ
101-102	ገጽ

7.

“ቡናና የቡና ሥርዓት”	የፈጠራው ስም
መለሰ አብርሃም	ደራሲ/ጸሐፊ
የግል	የጽሑፉ ምንጭ

8.

“ኢትዮጵያና ታሪካዊ ቦታዎች”	የፈጠራው ስም
ክብረት ተገኘ	ደራሲ/ጸሐፊ
የግል	የጽሑፉ ምንጭ

9.

“የአዛውንቶችና ቀሳውስት ሚና በኢትዮጵያ”	የፈጠራው ስም
መለሰ አብርሃም	ደራሲ/ጸሐፊ
የግል	የጽሑፉ ምንጭ

10.

“አንድ ብልጽ ዓይነት ስውር”	የፈጠራው ስም
ከበደ ሚካኤል	ደራሲ/ጸሐፊ
የዕውቀት ብልጽታ	የጽሑፉ ምንጭ
18	ገጽ
1999	ዓ.ም.
ሜጋ አሳታሚ ድርጅት	አሳታሚው

11.

“የተስፋ ጉዞ”	የፈጠራው ስም
አያሌው ብርሃኔ	ደራሲ/ጸሐፊ

12.

“ባህላዊ የጋብቻ ሥርዓት”	የፈጠራው ስም
ደርጋ ዘሊይሰአኖ	ደራሲ/ጸሐፊ
ቤተ እስራኤል	የጽሑፉ ምንጭ
188 – 202 ፣ 2012	ገጽና ዓ.ም.

13.

“የኢትዮጵያውያን ይሁዲዎች ጋብቻ ሥነ ሥርዓት በእስራኤል”	የፈጠራው ስም
መለሰ አብርሃምና ዶ/ር አንበሴ ተፈራ	ደራሲ/ጸሐፊ

ገጽ 2 ስም

2 ስም

אתרי האינטרנט מכילים עזרי הוראה שונים: קריאת שירים באמהרית, קריאת סיפורים באמהרית, תרגולים שונים בהגיית אותיות ותנועות ועוד.

http://m.dw.de/amharic/mobile.R-12332.html	1.
http://www.ethiopianreporter.com	2.
http://www.librogk.com	3.
http://afroaddis.wordpress.com	4.
http://www.oromiyaa.com/amharic	5.

http://www.ethiopiazare.com	6.
http://am.wikipedia.org/wiki	7.
http://tatariw.net	8.
http://www.ethioview.com	9.
www.meskot.com	10.
www.cyberethiopia.com	11.
www.mercaz-higui.org.il	12.

נספח 3

עקרונות לעבודה עם אוכלוסיות שונות

בפרק הזה מפורטים עקרונות להתאמת סוג המשימה, גודל הקבוצה או התוצר הנדרש לשונות התלמידים. יש להפעיל שיקול דעת בהתאם לעקרונות המפורטים על מנת לאפשר לתלמידים להביא את עצמם לידי ביטוי ובד בבד להתנסות במספר סגנונות למידה.

הנחות יסוד

1. יישום עקבי של העקרונות יוביל להכרות התלמיד עם דרכי למידה שונות, ויקל עליו להפוך ללומד עצמאי.
2. העקרונות במסמך מתאימים להוראת כל תחומי הדעת השונים, עם דגש על הוראת מקצועות רבי מלל ושפות.
3. שיעור מותאם בא לתת מענה לרוב תלמידי הכיתה. היצמדות לעקרונות המוצגים במסמך זה תסייע למורה לבנות שיעור שייתן מענה לרוב הצרכים של האוכלוסיות השונות בכיתה.
4. בניית שיעור תוך שימוש בעקרונות אלה יצמצם את הצורך במתן התאמות ספציפיות.
5. העבודה באמצעות העקרונות מייצרת שפה אחידה.
6. ישנם עקרונות כלליים הנוגעים לכל נושאי הלימוד וישנם עקרונות הנוגעים להיבטים ספציפיים.

דרך העבודה

1. בכל יחידת לימוד יש לבחון באילו עקרונות נכון להשתמש.
2. המורים יבנו את השיעור המותאם על פי מאפייני חומר הלימוד וצרכי התלמידים השונים.

1. עקרון ה"גם וגם"

מטרה: תלמידים מתאפיינים בסגנונות עיבוד מידע שונים. לכן במהלך ההוראה יש צורך בנתינת מענה לשונות זו. גיוון בסגנונות ההוראה מחזק אצל התלמיד את סגנונות הלמידה הקיימים, ובנוסף, מפתח ומאפשר התנסות בסגנונות חדשים.

הצגת החומר בצורה מילולית (בערוץ השמיעתי והחזותי), היא לרוב ליניארית ודורשת צבירה של המידע בזיכרון תוך כדי עיבודו. לעומתה, הצגה סכמתית - חזותית, מאפשרת עיבוד בו זמני של מידע. באופן זה פונים לשני סגנונות עיבוד ולכן ההוראה צריכה להיות מכוונת לשני הערוצים במקביל. באופן דומה, דרוש גיוון גם במטלות וגם בדרישות המוצעות לתלמידים.

יישום:

בהצגת החומר: החומר יוצג בו זמנית בשני הערוצים. יש צורך בהצגה באופן מילולי (בע"פ ובכתב) במקביל להצגה באופן חזותי/סכמתי. הייצוג החזותי/סכמתי יישאר מוצג כתמיכה להמשך הלמידה. ייצוג חזותי/סכמתי יכול להיעשות על ידי תרשים, מפה, טבלה, גרף וכדומה. יש להשתמש במונחים זהים בשני הערוצים.

במטלות לתלמידים:

הגיוון צריך להתבצע בכמה ערוצים. לדוגמא, גיוון ברמת ההבנה הנדרשת (על פי רמות חשיבה שונות), גיוון באופן הביצוע (מטלת כתיבה, ציור, צילום, בנייה, מפה, איתור במקור מידע, שאלה פתוחה, שאלה סגורה וכדומה).

2. עקרון ההקשר

מטרה: למידה מעמיקה מתרחשת מתוך תפיסת ההקשר הכללי של חומר הלימוד. משום כך, יש צורך בהצגת התמונה הכללית וההקשרים השונים של הנושא הנלמד.

יישום: בתחילת ובסיום נושא חדש, יש להראות את מיקומו בתוך ההקשר הכללי של חומר הלימוד.

באופן דומה, בתחילת שיעור יש להזכיר את הנלמד בשיעור הקודם ולחברו לחומר שילמד בשיעור הנוכחי. בסוף שיעור, יש לסכם באופן קצר את הנלמד בשיעור הנוכחי תוך מתן דגש לנושאי-העל בהם עסק השיעור, לקשרים ביניהם ולנושאים שיילמדו בהמשך.

3. עקרון הקניית מיומנויות

מטרה: להפוך את התלמידים ללומדים עצמאיים. לשם כך, על התלמיד להכיר ולשלוט במיומנויות הלמידה הנדרשות בתחום הדעת, לבד מהשליטה בחומר הלימוד. כך התלמיד יוכל ללמוד באופן עצמאי חומר לימוד חדש בתחום הדעת.

יישום: בכל הוראה של יחידת לימוד יש צורך להגדיר את מיומנויות הלמידה הנדרשות בה. יש להקנות את המיומנויות הנבחרת באופן מפורש כחלק מתכנית הלימודים לצד הוראת תכני תחום הדעת. בהמשך לכך, יש לתרגל את המיומנויות באופן הדרגתי עד שהתלמיד יצליח ליישמה באופן עצמאי על תוכן חדש. כמו כן, יש צורך לבחון/ להעריך את התלמיד על שליטתו במיומנויות. במהלך הקניית המיומנויות צריך להביא למודעות התלמידים כי ישנן מיומנויות מגוונות המביאות למטרה דומה. משום כך, על המורה לחשוף אותם למיומנויות מגוונות ולעודדם לבחור במיומנויות המיטיבה עבורם.

4. יציאה מעולמו של התלמיד

מטרה: למידה מסוג זה הופכת את הידע למשמעותי ורלוונטי ובכך עשויה להגביר את העניין ולהעלות את המוטיבציה ללמידה. במקרה של חומר לימוד הרחוק מעולמו של התלמיד, היצמדות לעקרון זה אף עשויה להפוך את החומר לקל יותר להבנה.

יישום: יש לקשר את חומר הלימוד לעולמו של התלמיד, לצאת מעולמו האישי. עקרון זה משמעותי עוד יותר בהקניה של חומר חדש או רחוק מעולמו של התלמיד.

5. עקרון ההתנסות

מטרה: הוראה המשלבת התנסות מקדמת למידה משום שההתנסות כוללת הסקת מסקנות המפתחת מיומנויות של חשיבה גבוהה. בנוסף, לאחר ההתנסות התלמיד יכול לקשר את המידע החדש לתבניות שנוצרו בעת ההתנסות וכך הבנת החומר הופכת קלה ומשמעותית יותר.

עקרון זה יעיל בכל למידה, אולם הוא חיוני במיוחד בהקניית נושאי לימוד מופשטים. ההתנסות היא הרמה הקונקרטית, והלמידה שאחריה מהווה את הרמה המופשטת של המידע.

יישום: לפני הקניית חומר לימוד מופשט (בעיקר), התלמידים יתנסו בפעילות הממחישה את עיקרי הדברים שילמדו. לאחריה, יש להקנות את החומר, תוך התייחסות להתנסות שעברו.

6. עקרון שיתוף התלמידים בהבניית חומר הלימוד

מטרה: שיתוף התלמידים בהבניית חומר הלימוד מפתח את החשיבה, מעלה את תחושת המסוגלות ואת המוטיבציה ללמידה, מקדם מקוריות ויצירתיות ומעצים את תחושת השייכות והחיבור לחומר הנלמד.

וללמידה. בנוסף, בלמידה בדרך זו גובר הסיכוי להבנה עמוקה יותר ולזכירה טובה יותר של החומר הנלמד.

יישום: במקום שהמורה יקנה את חומר הלימוד, הוא ייתן משימות/שאלות שייזמנו את התלמידים להבנות / לארגן / ליצור את חומר הלימוד בעצמם. ניתן לעשות זאת בדרכים שונות, לדוגמא: התלמידים ייצרו באופן עצמאי קשרים בין החומר הנלמד לתחומי חיים / דעת שונים, הם יתבקשו לשער מה יקרה בהמשך, יציעו את הקטגוריות לחלוקה עבור פרטי מידע שונים, יעלו רעיונות לאסטרטגיות זיכרון, יחברו את השאלות למבחן, וכדומה.

7. עקרון החזרתיות וההדרגתיות

מטרה: להעמיק בחומר הנלמד ולהגיע לרבדים מורכבים של הנושא. **יישום:** בהקניית חומר לימוד מורכב ו/או בעל מספר רבדים יש צורך בהוראה מדורגת, כאשר בכל חזרה ישנה העמקה בחומר וחשיפה לרבדיו השונים. החשיפה ההדרגתית מאפשרת הבנת והפנמת החומר.

8. עקרון חלוקת משימה לתתי-משימות

מטרה: ישנן הוראות המצריכות את פירוקן לתתי שלבים באופן עצמאי ע"י התלמיד. לדוגמא, הוראה מורכבת המחייבת ביצוע מספר שלבים, שאינם מפורטים במפורש בהוראה. לחלופין, הוראה פתוחה שאינה מובילה לתשובה נכונה אחת. על מנת שהתלמיד יתמודד עם הוראות מסוג זה בהצלחה יש לפרק את ההוראה לתתי שלבים חד – משימתיים.

יישום: בביצוע הוראה מסוג זה, יש לפרק את ההוראה לתתי השלבים המחייבים את ביצועה. ניתן לערוך את תהליך החשיבה יחד עם התלמידים, על מנת להעלות את דרך העבודה הזו למודעות שלהם ולהביא להתמודדותם באופן עצמאי. פירוק זה מכוון לתוצר מאורגן וכן מתווה אבני דרך ליצירת התוצר הסופי. * תלמידים המסוגלים להתמודד עם משימות מסוג זה באופן עצמאי אינם זקוקים לתיווך זה.

9. עקרון הנגשת טקסט

מטרה: הקריאה והבנת המלל מהווים תנאי חשוב להתמודדות עם חומר הלימוד. על כן, יש צורך בהנגשת הטקסט עבור התלמידים המתקשים בקריאה ובהבנת הנקרא.

יישום: הנגשת הטקסט תיעשה על ידי הטרמה מסוגים שונים, סיוע במיקוד ברכיבי הטקסט העיקריים, תמיכה על ידי פנייה לערוצי עיבוד נוספים והרחבת אוצר המילים. כמו כן יש לתת את הדעת לארגון הדף. להלן מספר הצעות ליישום העיקרון:

- **הטרמה:** הכרות עם מושגים חדשים לפני קריאת הטקסט. לחלופין, הצגה כללית של תוכן הטקסט לפני קריאתו.

- מיקוד ברכיבי הטקסט העיקריים: הדגשה חזותית של רכיבי הטקסט העיקריים (כותרות, כותרות משנה, מושגים, מילות/משפטי מפתח). כמו כן, מומלץ לעצב את הטקסט באופן שיסייע להתמקד בעיקר ולהבין את מבנה הטקסט (חלוקה ברורה לפסקאות וכדומה).
- תמיכה על ידי פנייה לערוצי עיבוד נוספים: הצגה סכמתית של המידע המועבר בטקסט (תרשימים, טבלאות וכדומה), תמונות התומכות בטקסט.
- הרחבת אוצר המילים: מילים נדירות/ לא מוכרות יופיעו בצירוף מילה נרדפת או פירוש בצד הטקסט. לאחר מספר חשיפות לפירוש מילה ספציפית, ניתן להסיר בהדרגה את הפירוש.
- ארגון הדף: גודל הכתב, רווחים בין שורות, שוליים המאפשרים כתיבה, עיצוב המונע מוסחות (הימנעות מעומס כתב ועומס הצגים חזותיים).

10. עקרון הרכב תלמידים

מטרה: הרכבים שונים מזמנים תהליכי למידה שונים. על כן, לפני הטלת משימה יש לשקול באיזה הרכב מומלץ לבצעה, בהתאם למטרות שהמורה רוצה להשיג.

יישום: להלן היבטים שונים לתהליכי הלמידה בהרכבים השונים. אין בפירוט זה יתרונות או חסרונות, אלא מאפיינים ודגשים שיש לקחת בחשבון בנוגע לגודל והרכב הקבוצה.

ביצוע יחידני:

- התוצר האישי של התלמיד נבדק, ולכן הוא מחויב יותר למשימה.
- מתקבלת הערכה אמיתית של היכולת האישית של התלמיד.
- במקרים של הצלחה, התלמיד יוכל לזקוף אותה לזכותו באופן מלא.
- במשימה קשה לתלמיד המוטיבציה לביצוע תרד. יש מקרים בהם התלמיד יתייאש ולא יבצע את המשימה כלל.
- המשימה אינה מערבת תקשורת בין אישית.
- אם המשימה ברמת ביצוע התואמת לרמתו של התלמיד, לרוב היא תיארך פחות זמן בעבודה יחידנית לעומת עבודה בת מספר משתתפים.

עבודה בקבוצה בת שני חברים או יותר:

- ככל שמספר החברים בקבוצה קטן יותר נוצרת מחויבות גדולה יותר לעבודה ויש יותר מקום לכל אחד מחברי הקבוצה לבוא לידי ביטוי.
- עבודה בקבוצות מהווה הזדמנות להתנסות בקשרים חברתיים בין תלמידים שונים.
- יש סכנה כי חלוקת העבודה בין התלמידים לא תתבצע באופן שוויוני. כך חלק מן התלמידים יעשו את עיקר העבודה או כולה, בעוד השאר יעבדו מעט או שלא ייטלו חלק פעיל כלל. בנוסף, התוצר הקבוצתי אינו משקף את יכולותיהם האישיות של חברי הקבוצה.

- בעת חלוקה לקבוצות יש לתת את הדעת אם לחלק לקבוצות הטרוגניות או הומוגניות (על בסיס רמה לימודית או על בסיס סוג הפעילות הנדרשת).

קבוצה הומוגנית:

- ניתן להתאים את רמת המשימה או את אופי הפעילות להיבטים המאפיינים את הקבוצה ההומוגנית. באופן זה הסיכוי ללמידה על ידי כל חברי הקבוצה גדל.
- עבודה בקבוצה הומוגנית מזמנת למידת עמיתים.
- קבוצה המאופיינת בקושי מסוים או חוסר מוטיבציה, עלולה לא לבצע את המשימה כראוי.
- חלוקת הקבוצות לפי רמות עלולה לפגוע בדימוי העצמי של התלמידים החלשים אשר מזהים את עצמם בקבוצות החלשות.
- ניתן ליצור קבוצת התמחות המתבססת על היבטים חזקים המאפיינים את הקבוצה ההומוגנית ובהמשך להשתמש במומחיות זו להעברה לשאר הכיתה (שיטת הג'יקסו).

קבוצה הטרוגנית:

- גם התלמידים החלשים נהנים מההצלחה שמייצרת הקבוצה.
- ניתן לתת לקבוצה משימה הדורשת כישרונות שונים. כך תלמידים בעלי יכולות שונות יוכלו להביא את כישרונותיהם לידי ביטוי.
- הלמידה בקבוצה תזמן יחסי חונך-חניך יותר מאשר למידת עמיתים.
- תלמידים שמתקשים במילוי המטלה עלולים לא לקחת חלק פעיל בזמן העבודה בקבוצה, אלא להסתמך על עבודתם של שאר חברי הקבוצה. יותר מכך, הם עלולים להיווכח באופן חד יותר בקושי אשר חווים בהשוואה לחבריהם לקבוצה.